یاسای سەندیکای پزیشکانی هەرێمی کوردستانی عێراق

بە ناوی خوای بەخشندەو میهرەبان
بە ناوی گەلەوە
ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق
ژمارەی بڕیار: ٢١
مێژووی بڕیار: ٢٩/١٠/٢٠٠٠

«بڕیار»

پشت بەو یاساکارییەی کە ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق لە دانیشتنی ژمارە(١١)ی ڕۆژی (١٨/١٠/٢٠٠٠)یدا ئەنجامی داوەو، بەپێی حوکمی بڕگە (١)ی ماددەی (٥٦) لەیاسای ژمارە (١)ی هەموار کراوی ساڵی (١٩٩٢)و، بەپێی ئەو دەسەڵاتەش کە بڕگە (٣)ی ماددەی دووەمی یاسای ژمارە (١٠)ی ساڵی (١٩٩٧) پێمانی داوە، بڕیاری دەرهێنانی ئەم یاسایەی خوارەوەمان دا:

یاسای
ژمارە (٦)ی ساڵی (٢٠٠٠)
یاسای
سەندیکای پزیشکانی هەرێمی کوردستانی عێراق

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم ووشانەی خوارەوە ماناکانی تەنیشتیانە:

هەرێم: مەبەست هەرێمی کوردستانی عێراقە.

سەندیکا: سەندیکای پزیشکانی هەرێمی کوردستانی عێراق

ئەنجومەن: ئەنجومەنی سەندیکا

نەقیب: نەقیبی پزیشکانی کوردستان.

پـزیـشــک: هەر ئەندامـێک لەسـەندیکادا بڕوانامـەیەکی لەپزیشکی یان هاوتاکـەی هەبێت لە بەکـالۆریۆس کـەمـتـر نەبێت و لە زانکۆیەک یان پەیمانگایەک وەریگرتبێ کە لەلایەن ئەنجومـەنی فـێرکردنی بالا لە هەرێمی کوردستان دانی پێداهێنرا بێ و پیشەکەی خۆی دەست دابیتێ لەیەکێک لەو پسپۆرییە پزیشکیانەی کە لەم یاسایەدا بڕیاری لەسەر دراوە.

کارکردن لەپیشەکەدا: بریتییە لەکارکردن لەبواری پسپۆری یە پزیشکییەکان لەیەکێک لە بوارەکانی لێکۆڵینەوە و ئەو نەخشەسازی یەی کە مەبەستی پزیشکیان هەیە و، پێشکەش کردنی پرس و را لەبارەیانەوە وسەرپەرشتی کردنی وکارکردن لە کاروفرمانی پزیشکی دا کە ئەنجومەنی سەندیکا دەسنیشانی دەکات.

بەشی یەکەم
دامەزراندن و ئامانجەکان

ماددەی دووەم:

بەپێی ئەم یاسایە سەندیکایەک دادەمەزرێ بەناوی سەندیکای پزیشکانی هەرێمی کوردستانی عێراق وخاوەنی کەسایەتییەکی مەعنەوییە و بارەگاکەی لە هەولێری پایتەختی هەرێم دەبێ و بۆی هەیە لق لە پارێزگاکانی هەرێم بکاتەوە.

ماددەی سێیەم:

سەندیکا بە مەبەستی جێ بەجێ کردنی ئەم ئامانجانە کاردەکات:

١- وەستانی پزیشکانی لەگەڵ گەلی کوردستان و پشتگیری کردنی حکومەتی هەرێم وپێڕۆی دیموکراتی و پتەوکردن وبەرەو چاکتربردنی فیدرالییەت.

٢- بەرگری کردن لە مافی پیشەیی ڕەوای پزیشکانی لەهەرێمدا.

٣- ڕێکخستنی بەشداربوونی پزیشکانی لەژیانی کۆمەڵایەتیدا.

٤- سەرپەرشتی کردنی پیشەیی لەبارەی پزیشکان و دەست دانە پیشەیان لە عیادەی تایبەتی و نەخۆشخانە ئەهلیەکان، تاکو کاری چەوتی وا نەکرێ کە لەگەڵ پیرۆزیی پیشەکە نەگونجێ.

٥-چەسپاندنی مەرجەکانی کردنەوەی عیادەی تایبەتی و نەهێشتنی ئەو بارانەی کە مەرجەکانیان لێ نایەتە دی.

٦- وەدەست هێنانی دەرفەتی کارکردن بۆ پزیشکانی دانیشتووی هەرێم.

٧- رێکخستنی پەیوەندییەکانی پزیشکان لەگەڵ دەزگاکانی دەوڵەت و دەزگا حکومەتی و ناحکومەتییەکان.

٨- هاریکاری کردن لەگەڵ سەندیکا و کۆمەڵەی پیشەیی دیکە لەهەرێم دا و لەدەرەوەیدا، لەوانەی ئامانجەکانیان لەگەڵ ئامانجی سەندیکادا دەگونجێن.

٩- بەهێزکردنی پەیوەندی لەگەڵ پزیشکە کوردەکان و دۆستانی گەلی کورد لەدەرەوەی هەرێم دا.

١٠- بەرزکردنەوەی ئاستی پیشەیی و زانستی و رۆشنبیریی ئەندامانی بۆ پێشخستنی پیشەکە وپاراستنی.

١١- رای خۆی لەسەر ئەو پرۆژەی یاساو پێڕەوانەوە دەربڕێ کە پەیوەندیی بە پیشەی پزیشکی و رێککەوتننامە تەندروستییەکانەوە هەیە.

١٢- هەوڵ بدا کە ئاسوودەیی ژیانی ئەندامەکانی لە کاتی نەخۆشی وپیری وزەبوونیدا دەسەبەر بکا.

١٣- رێساکانی دەستدانە پیشەکە رێک بخات و موراقەبەی جێ بەجێ کردنیان بکات.

بەشی دووەم
چوونە ناو سەندیکا و ئەندامێتی

ماددەی چوارەم:

دەبێ ئەندام ئەم مەرجانەی لێ بێتە دی:

١- لەهاووڵاتییانی کوردستانی عێراق بێ یاخود لێی دابنیشێ.

٢- بەتاوانێکی ناسیاسی یا کەتنێکی ئابڕوو بەر سزا نەدرابێ.

٣- بڕوانامەیەکی هەبێ کە لەبەکالۆریۆس یا هاوتای لەپزیشکی دا کەمتر نەبێ.

ماددەی پێنجەم:

١- چوونە ناو سەندیکا بەداواکارییەکی نووسراو دەبێ وپێشکەش بەنەقیب یا سەرۆکی لق لەپارێزگا دەکرێ و بەڵگەنامە پێویستەکانی پێوە دەلکێنرێ.

٢- داواکاریی چوونە ناو سەندیکا، لەماوەی (٣٠) ڕۆژ لەمێژووی تۆمار کردنی لەسەندیکا، دەخرێتە بەردەم ئەنجومەن و ئەنجومەنیش پێویستە لەو ماوەیەدا بیبڕێنێتەوە و ئەگەر ئەو ماوەیە ڕەت بوو و یەکلانەکرایەوە ئەو داوا کارە بەوەرگیرا و لەسەندیکا دادەنرێ.

٣- ئەنجومەن بۆی هەیە بە بڕیارێکی هۆ دار داواکاریی چونە ناو سەندیکا ڕەت بکاتەوە و خاوەن داواکەش بۆی هەیە لەلای دادگای تەمییزی هەرێمی کوردستانی عێراق لەماوەی (٣٠) ڕۆژ لە مێژووی پێ ڕاگەیاندنیەوە تانووت لەو بڕیارە بدات و بڕیاری دادگاش بنبڕە.

ماددەی شەشەم:

١- پزیشک لەهەرێمی کوردستاندا تا نەچێتە ناو سەندیکا و بڕوانامەی تۆمار کردن ومۆڵەتی دەستد انە پیشەی وەرنەگرێ بۆی نییە دەست بداتە پیشەکەی.

٢- ئەو پزیشکە کوردانەی لەدەرەوەی هەرێمن بۆیان هەیە بێنە ناو سەندیکا بەو مەرجەی هەموو مەرجێکی یاساییان لێ بێتە دی و

ئەنجــومــەنی ســەندیکا بۆی هەیە داواکــەیان قــەبووڵ بکات یا ڕەتی بکاتەوە.

ماددەی حەوتەم:

١- نویٚ کردنەوەی مۆڵەتی دەستــدانە پیشــە لەماوەی مانگی کانوونی دووەمی هەمــوو ســاڵێکدا ئەنجام دەدریٚ و ئەگــەر هەر ئەندامێک لەو ماوەیە دوا کەوت بەبیٚ عوزری ڕەوای وا کە ئەنجومەن قەناعەتی پیٚ بیٚ، لە دەست دانە پشەکەی قەدەغە دەکریٚ و مۆڵەتی کارکردنی پیٚ نادرێتەوە تاکو دووقات ئابۆنەی نویٚ کردنەوەی نەدات.

٢- ئەگەر ئەندام لەنویٚ کردنەوەی مۆڵەتەکەی بۆ دوو ساڵی یەک لەدوای یەک دوا کــەوت وهیچ عــوزرێکی ڕەوای نەبوو، ئەوا ناوی لەتۆمــاری سەندیکا دەگوژێنرێتەوە و ماوە نادریٚ دەست بداتە پیشەکەی و، ئەگەر ویستی دووبارە ناوی تۆمار بکرێتەوە دەبیٚ ئابۆنەی چوونە ناو سەندیکا و ئابۆنەی نویٚ کردنەوەی مۆڵەتی دەست دانە پیشەکەی دووقات بدات.

٣- ئەگەر ئەندامیٚ، مەرجیٚ لەمەرجەکانی چوونە ناو سەندیکای لەدەست دا، ئەوە مافی ئەندامیــیــەکەی لەدەست دەدا و بە بڕیارێکی ئەنجومەن پیــشــەکــەی لیٚ قــەدەغــە دەکــریٚ، بەڵام بۆی هەیە لەبەردەم دادگــای پێــداچوونەوەی هەرێمــــدا، لەمـــاوەی (٣٠) ڕۆژدا کـــە لەڕۆژی ئاگادارکردنییەوە دەست پێدەکا تانە لە بڕیارەکەبدات، بڕیاری دادگاش چی بیٚ هەر ئەوەیە و دەبڕدرێتەوە.

ماددەی هەشتەم:

نابیٚ ئەندام پایەی نەقیبی و ئەم پایانەی خوارەوە پێکەوە کۆبکاتەوە:

١- سەرۆکایەتی پەرلەمان.

٢- وەزیر یان بریکاری وەزیر لەوەزارەتەکانی هەرێمدا.

٣- بەڕێوەبەری گشتی لەوەزارەتی تەندروستی وکاروباری کۆمەڵایەتیدا.

٤- بەڕێوەبەری کۆمپانیایەکی بازرگانی.

ماددەی نۆیەم:

١- دەستدانە پیشە تەنها بۆ ئەو کەسانەیە کە ئەندامی سەندیکان و هەموو هەلو مەرجێکیان بەپێی ئەم یاسایە لێ دێتە دی.

٢- پێویستە فەرمانگە رەسمی و نیمچە رەسمییەکان و دام ودەزگاکانی دیکەی هەرێم وێنەیەک لە فەرمانی دامەزراندنی یان ئیش پێ کردنی ئەو پزیشکەی کە ئەندامە بنێرێ بۆ سەندیکا.

ماددەی دەیەم:

١- نابێ پزیشکی مۆڵەتدراو پتر لەعیادەیەک لەهەرێمدا بکاتەوە.

٢- نابێ پزیشک عینوانی پسپۆرییەک لەهەر لقێک لەلقەکانی پزیشکی هەڵگرێ تەنیا دوای وەرگرتنی ئەو لەقەبەی دەبێ بەریگایەکی ئوسوولی لە لایەنێکی تایبەتمەند و تۆمارکردنی لەسەندیکادا.

٣- پزیشکی سەر بەدەوڵەت و هەموو کەرتەکانی دیکە بۆی هەیە دەست بداتە پیشەکەی لەدەرەوەی کاتی دەوامی رەسمی دا بەپێی ئەو هەلومەرجەی کە سەندیکا بۆبانی دیارکردووە.

٤- حوکمەکانی رێککەوتننامە و گرێبەندەکان بۆ ئەندامە کوردەکان و بیانیەکان و ئەوانەی لەپارێزگاکانی دیکەی عێراق دێن پێویستە رەچاو بکرێن، لەکاتێک دا گەر رێگەیان پێبدرێ دەست بدەنە پیشەکە.

بەشی سێیەم
پێکهاتەکان

ماددەی یازدەم:

یەکەم: سەندیکا لەمانەی خوارەوە پێک دێ:

١- دەستەی گشتی.

٢- ئەنجومەنی سەندیکا.

٣- لیژنەی بەرزەپتی.

٤- دەستەی لقەکانی پارێزگاکان.

دووەم: ١- دەستەی گشتی لەهەموو ئەندامان یان ئەو نوێنەرانەی کە ئەرکی سەرشانی خۆیان بەپێی ئەم یاسایە جێ بەجێ کردووە پێک دێ و بەرزترین دەستەڵاتە لەسەندیکا و هەرسێ ساڵ جارێک کە لە مێژووی هەڵبژاردنەکەوە دەست پێ دەکا لەهەفتەی یەکەمی مانگی ئادار کۆبوونەوەیەکی ئاسایی لەبارەگای خۆی دەبەستێ و ئەمەش بەبڕیاری ئەنجومەنی سەندیکا وبانگهێشتی نەقیب دەبێ بۆ هەڵبژاردنی نەقیب و هەشت ئەندامی ئەصلی و دوو ئەندامی یەدەگ بۆ پڕکردنەوەی ئەندامیەتی ئەنجومەن و لیژنەی بەرزەفت کردن و نیسابیش بە ئامادەبوونی دووسێیەکی ئەندامانی دەستەی گشتی یا نوێنەرانی تەواو دەبێت و کاتێک کە نیساب تەواو نەبوو، ئەوا هەڵبژاردن دوای پازدە رۆژ لەکۆبوونەوەی یەکەم دەکرێ لەکات و شوێنی دیاری کراودا و لەو کاتەدا بە ئامادە بوونی سێیەکی ئەندامان یا نوێنەران نیساب تەواو دەبێ و بەپێچەوانەش ئەنجومەنەکە بە بەردەوام بوو دادەنرێ لەکارەکەی بۆ دەورەیەکی دیکە.

٢- لەبارێکدا کە ئەندامانی دەستەی گشتی لە (٥٠٠) ئەندام پتر بوون، ئەوا هەڵبژاردنەکە لەرێگەی نوێنەرانەوە دەبێ و رێژەی نواندنیان لەلایەن ئەنجومەنی سەندیکا یان ئەوەی جێی دەگرێتەوە بە ئەندامانی ئەنجومەنی سەندیکاوە دەسنیشان دەکرێ.

ماددەی دوازدەم:

١- دەستەی گشتی کۆبوونەوەیەکی ئاسایی بۆ ئەم مەبەستانە ساز دەکات:

أ- هەڵبژاردنی نەقیب و ئەنجومەنی سەندیکا لەژێر چاودێری دادگادا.

ب- تەسدیقکردنی بودجەی سەندیکا.

جـ- ئیقرارکردن و هەموارکردنی پێڕۆی ناوخۆ و سەیر کردنی ئەو پێشنیازانەی کە بۆ هەموارکردنی یاسای سەندیکا پێشکەش کراوە.

٢- ئەنجومەنی سەندیکا، ساڵانە، بەهاوبەشی لەگەڵ ئەنجومەنەکانی لقەکاندا کۆبوونەوەیەک بۆ ئەم مەبەستانەی خوارەوە سازدەدا:

أ- ئیقرارکردنی بوجەی سالآنە و حسابکاریی کۆتایی.
ب- وتوویژ کردن و ئیقرارکردنی راپۆرتی سالآنەو کاروباری سەندیکا.
ج- سەیرکردنی ئەو پێشنیازانەی کە بۆ هەموارکردنی یاسای سەندیکا و پێڕۆی ناوخۆ پێشکەش کراون.

ماددەی سیازدەم:

١- دەشێ بانگهێشتی دەستەی گشتی بۆ کۆبوونەوەیەکی نائاسایی بکرێ لەم دووبارەدا:
أ- بەبڕیارێکی هۆداری زۆربەی ئەندامانی ئەنجومەن.
ب- بەداواکارییەکی نووسراوی هۆدار، لەلایەن سێیەکی ئەندامانی دەستەی گشتی یەوە پێشکەش بە ئەنجومەن بکرێ و ئەنجومەنیش دەبێ بانگهێشت دەربکات و وادەی کۆبوونەوە لەماوەی(١٥) رۆژ لە مێژووی گەیشتنی داواکاری یەکە دا دەسنیشان بکات.
٢- نابێ لەکۆبوونەوە نائاساییەکانی دەستەی گشتی، جگە لەو کاروبارەی لەخشتەی کاردا هاتووە و کۆبوونەوەی بۆ کراوە باسی شتی تر بکرێت.

ماددەی چواردەیەم:

١- ئەو ئەندامەی کە لەرێگەی بەرزەفت کردنەوە دەست دانە پیشەکەی لێ قەدەغە کراوە ناشێ بەشداریی لەکۆبوونەوەکانی دەستەی گشتی دا بکات.
٢- بڕیارەکان لەکۆبوونەوەکانی دەستەی گشتی بەزۆربەی دەنگەکان دەدرێن و ئەگەر وەکو یەک دەرچوون، ئەوا ئەو لایەنە پەسەند دەکرێ کە نەقیب دەنگی لەگەڵ داوە.

ماددەی پازدەم:

بەڕێوەبردنی کاروباری سەندیکا، ئەنجومەنێک دەیگرێتە ئەستۆ کەپێک دێ لە:
یەکەم: نەقیب ومەرجە ماوەیەک دەستی دابێتە کارەکەی کە لە (١٢) ساڵ کەمتر نەبێ.

دووەم: هەشت ئەندام و دوو ئەندامی یەدەگ لەوانەی ماوەی دەستدانە پیشەکەیان لە (٨) ساڵ کەمتر نەبێ.

ماددەی شازدەم:

یەکەم: ئەنجومەن بەدەنگدانی نهێنی لەناو ئەندامەکانی دا جێگری نەقیب وسکرتێرێک و خەزنەدارێک لەیەکەمین کۆبوونەوەی دوای هەڵبژاردنەکە هەڵدەبژێرێ و دەستەڵاتی هەریەکێک لەوانە لەپێڕەوی ناوخۆی سەندیکا دەسنیشان دەکرێ.

دووەم: ئەنجومەن دانیشتنە ئاساییەکانی هەر مانگە جارێک بەلانی کەمەوە دەبەستێ و دەشبێ دانیشتنی نائاسایی لەسەر بانگهێشتی نەقیب یاخود لەسەر داوای سێیەکی ئەندامانی سازبکات.

ماددەی حەڤدەم:

یەکەم: نیسابی کۆبوونەکانی ئەنجومەن بە ئامادەبوونی زۆربەی ئەندامانی تەواو دەبێت و بڕیارەکانی بە زۆرینەی دەنگی ئامادە بووان دەردەچن و کاتێک کە دەنگەکان بەرامبەر بوون ئەو لایەنە پەسەند دەکرێ کە نەقیب دەنگی لەگەڵ داوە.

دووەم: ئەگەر شوێنی نەقیب بەهەر هۆیەکەوە بێ چۆڵ بوو، ئەوا جێگرەکەی، جێی دەگرێتەوە، ئەگەر هاتوو شوێنی جێگر چۆڵ بوو، ئەوا سکرتێر جێی دەگرێتەوە، ئەمەش بۆ ئەو ماوەیە دەبێ کە لەدەورەکە دەمێنێ.

سێیەم: ئەگەر یەکێک لەپایەکانی ئەنجومەن بەهەر هۆیەک بێ چۆڵ بوو، ئەوا ئەندامێک لەنێو ئەندامەکانی تر بەرێگەی دەنگدانی نهێنی ئەو شوێنە پڕ دەکاتەوە و شوێنی ئەوەی دواییش یەکێک لەئەندامە یەدەگەکان پڕی دەکاتەوە کە دەنگی زۆرترە.

چوارەم: ئەگەر پایەی زۆربەی ئەندامانی ئەنجومەن (جگە لەسەرۆکەکانی هۆبەکان) چۆڵ بوو، ئەوا دەبێ ئەنجومەن دەستەی گشتی بانگ بکات بۆ کۆبوونەوە و هەڵبژاردنی ئەو کەسانەی پڕیان دەکەنەوە، لەماوەی دوو مانگ و، بەهەمان ئەو رێگایەی کە لەم یاسایەدا روون کراوەتەوە،

ئەمەش بۆ ئەو ماوەیە دەبێ کە لەدەورەکە ماوە.

ماددەی هەژدەم:

ئەو ئەندامەی ئەنجومەن یان یەکێک لەلیژنەکانی ئەگەر لە سێ دانیشتنی یەک لەدوای یەکدا ئامادە نەبوو، یاخود لەپێنج دانیشتنی جیاجیا لەماوەی ساڵێکدا بەبێ عوزرێکی رەوا بە وازهێنەر لەکارەکەی دادەنرێ.

ماددەی نۆزدەم:

ئەنجومەنی سەندیکا ئەم کارانەی خوارەوە دەگرێتە ئەستۆ:

یەکەم: ١- کارکردن لەپێناوی هێنانەدی ئامانجەکانی سەندیکا.

٢- چوونە ناو سەندیکا و قەدەغەکردنیان لەدەستدانە پیشە.

٣- بەڕێوەبردنی کاروباری سەندیکا و جێ بەجێ کردنی نەخشە و بەرنامەکانی.

٤- بانگهێشت کردنی دەستەی گشتی بۆ کۆبوونەوە وجێ بەجێ کردنی بڕیارەکانی.

٥- سەرپەرشتی کردنی لقەکان و دابین کردنی رێکوپێکی چالاکییەکانی.

٦- ئامادەکردنی بودجەی ساڵانەو حساباتی کۆتایی و بەڕێوەبردنی دارایی سەندیکا.

٧- کردنەوەی لقی نوێی سەندیکا.

٨- سەرپەرشتی رێکخستنی دەست دانە پیشەی پزیشکی لەعیادە تایبەتییەکاندا.

٩- پێشکەش کردنی پێشنیار لەبارەی هەموارکردنی یاسای سەندیکا.

١٠- دەسنیشان کردنی ئەو کەسەی نوێنەرایەتی سەندیکا دەکات لە لیژنە رەسمی و نا رەسمیەکاندا، ئەگەر هاتوو نەقیب نوێنەرایەتی نەکرد.

١١- ناردنی ئەو کێشەو شکایەتانەی کەدێن، بۆ بەردەم لیژنە تایبەتمەندەکان.

١٢- بەشداری کردن لەپێشکەش کردنی پێشنیار لەبارەی یاساکاری و پلان وبەرنامەی تەندروستی لەهەرێمدا.

١٣- پێکەوەنانی لیژنەی لاوەکی بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی ئەم یاسایە.

١٤- بڕیاردان لەسەر بەموڵک کردنی ماڵ وخانووبەرەو وەرگرتنی بەخشش ومینحە و هەل ومەرجی قەرز پێدان و قەبووڵ کردنی یارمەتی دارایی لەچوارچێوەی مەبەستەکانی سەندیکادا.
١٥- خۆ ئامادەکردن بۆ هەڵبژاردنەکان.
١٦- پێدانی مۆڵەتی دەستدانە پیشە.
١٧- بڕیاردانێکی بنبڕ لەبارەی وازهێنانی نەقیب یان هەر یەکێک لە ئەندامانی ئەنجومەن یان لیژنەکانی سەندیکا یان هاوشێوەکانیان بەمەرجێک لەیەکەم کۆبوونەوەدا بخرێنە بەردەم دەستەی گشتی.
١٨- دامەزراندن و بەڕێوەبردنی یانەکانی سەندیکا بەپێی یاسای کۆمەڵەکان.
١٩- قبوڵ کردنی بەخشش بە ڕەزامەندیی لایەنە ڕەسمیەکان.
دووەم: پێدانی هەندێک لەدەستەڵاتەکانی بەنەقیب یان سەرۆکەکانی لقەکانی سەندیکا.

ماددەی بیست:

جگە لەوەی کە ئەنجومەنی سەندیکا دەستەڵاتی کاری تایبەتی بەنەقیب دەدات، نەقیب ئەم کارانەی خوارەوەش دەکات:

یەکەم:

١- نوێنەرایەتی سەندیکا لەبەردەم هەموولایەنێکدا دەکات.
٢- جێ بەجێ کردنی بڕیارەکانی ئەنجومەنی سەندیکا.
٣- بانگهێشت کردنی دەستەی گشتی بۆ کۆبوونەوە، ئەمەش لەسەر بڕیاری ئەنجومەنی سەندیکا دەبێت.
٤- سەرۆکایەتی کردنی کۆبوونەوەی دەستەی گشتی و ئەنجومەنی سەندیکا.
٥- ئیمزا کردنی بەڵگەنامەی لەبانک دانان وخەرج کردنی پارەی سەندیکا.
٦- ئامادەکردنی بودجەی ساڵانە و ڕاپۆرتی کۆتایی بۆ ژمێرکاریی دوایی و

راپۆرتی ساڵانە لەبارەی چالاکی سەندیکا وپێشکەش کردنی بە ئەنجومەنی سەندیکا لە وادەی دیاری کراوی دا.

٧- دامەزراندنی کارمەندان لەسەندیکا بەپێی میلاکی پەسەندکراو لەلایەن ئەنجومەنی سەندیکا و پیادەکردنی ئەوەی پەیوەندیی هەیە بەکاروباری خزمەت و بەرزەفت کردنیان.

دووەم: نەقیب بۆی هەیە هەندێک لەدەستەڵاتەکانی خۆی بدات بەجێگرەکەی یان یەکێک لە ئەندامانی ئەنجومەنی سەندیکا.

ماددەی بیست ویەکەم:

١- لەهەر پارێزگایەک لقێکی سەندیکا دەکرێتەوە بەپێی پێڕۆی ناوخۆ.

٢- سەرۆکی لق سەرۆکایەتی کۆبوونەوەی لیژنەی لق دەکات ولەکاتی ئامادە نەبوونی، یەکێک لە ئەندامەکانی لیژنەی لق کە بەتەمەن لە هەموویان گەورەتر بێت سەرۆکایەتی دەکات.

٣- ماوەی دەورەی ئەنجومەنی لق سێ ساڵە و لەرۆژی هەڵبژاردنەکەوە دەست پێ دەکات.

ماددەی بیست ودووەم:

یەکەم: ١- ئەنجومەنی لق لە (٥) ئەندام و(٢) ئەندامی یەدەگ پێک دێ لەوانەی کە لەپیشەکەدا ماوەیەک ئیشیان کردبێ لە (٥) ساڵ کەمتر نەبێ، ئەوانە ئەندامانی لق هەڵیاندەبژێرن.

٢- مەرجە ئەندامی ئەنجومەنی لق لەدانیشتوانی هەرێم بێ و لە هەرێم نیشتەجێ بێ.

٣- ئەنجومەنی لق لەنێو ئەندامەکانیدا سەرۆکی لق وسکرتێرێک و سەرپەرشتکارێکی دارایی هەڵدەبژێرێ.

دووەم: ئەنجومەنی لق ئەم کارانە دەگرێتە ئەستۆ:

١- جێ بەجێ کردنی پلانی بڕیار لەسەر دراوی کار، لەکۆبوونەوەی دەستەی گشتی و ڕێنماییەکانی ئەنجوومەنی سەندیکا.

٢- کارکردن لەپێناوی بەرزکردنەوەی ئاستی پیشەیی.

٣- بەڕێوەبردنی کاروباری دارایی.

٤- ئەو کاروبارانەی نەقیب یا ئەنجومەنی سەندیکا پێی دەسپێرن.

٥- دامەزراندنی کارمەندانی لق و دەسنیشان کردنی مووچەیان ئەمەش دوای پەسەند کردنی ئەنجومەن دەبێ.

٦- دەسنیشان کردنی ئەو کەسەی نوێنەرایەتی لق دەکات لە لیژنە رەسمیەکاندا بەرەزامەندیی ئەنجومەنی سەندیکا.

ماددەی بیست وسێیەم:

سەندیکا بۆی هەیە مەڵبەندی رۆشنبیری و کۆمەڵایەتی دابمەزرێنێ.

دارایی سەندیکا

ماددەی بیست وچوارەم:

١- دارایی سەندیکا لەمانە پێک دێ.

أ- ئابۆنەی چوونە ناو سەندیکا و ئابوونەی ساڵانە.

ب- ئابونەی تۆمار کردن

ج- ئابوونەی تۆمار کردنی نازناوی پسپۆری.

د- ئابونەی کردنەوە و نوێ کردنەوەی مۆڵەتی کارکردنی تایبەتی لەدەزگا تەندروستیەکاندا.

هـ- ئابونەی راستاندنی راپۆرتی پزیشکی.

و- قازانجی چاپەمەنی سەندیکا.

ز- ئەو غەرامانەی کە ئەندامان لەلایەن لیژنەی بەرزەفتکردن لەپاریزگاکان حوکمیانی پێ دەدرێ ولێیان وەردەگیرێ.

ح- مینحە وبەخشش و هەر داهاتێکی تر.

ط- دەسکەوتەکانی یانەو مەڵبەندی رۆشنبیری وکۆمەڵایەتی سەندیکا.

٢- ئەگەر باری نا ئاسایی ماوەی نەدا بودجە لەوادەی خۆی دا پەسەند بکرێ، ئەو کاتە لەسەر بنچینەی دەروازە و بەشەکانی پێشوو دەکرێ

تاكو بودجەی نوێ پەسەند دەكرێ.

ماددەی بیست وپێنجەم:

یەكەم: ئەو ئابونانەی كە سەندیكا وەری دەگرێ بەم جۆرەی خوارەوە دەبن:

١- (١٥٠) دینار رەسمی چوونە ناو سەندیكا بۆ پزیشكانی هەرێم.

٢- (١٠٠) دینار ئابونەی مۆڵەتی ساڵانە یان نوێكردنەوەی بۆ پزیشكانی هەرێم.

٣- (١٠٠) دینار ئابوونەی بەشداربوونی ساڵانە بۆ ئەندامان، دەبێ ساڵانە لەكاتێكدا بدرێ كە لەمانگی كانونی دووەم نەترازێ، ئەگەریش ئەندامێ لەو كاتە دیاركراوەدا نەیداو دواكەوت، ئەوە دووقات دەبێ بدات.

٤- (١٥٠) دینار ئابونەی مۆڵەتی ساڵانە بۆ كردنەوەی عیادەی تایبەتی بۆ پزیشكە پسپۆرەكان و (١٥٠) دینار بۆ نوێكردنەوەی و (١٠٠٠) دینار ئابونەی مۆڵەتدانی ئەو پزیشكانەی كە لەرێكخراوی نا كوردستانی كار دەكەن.

٥- (١٠٠) دۆلار رەسمی چوونە ناو سەندیكا بۆپزیشكە كوردەكانی دەرەوەی عێراق.

٦- (٥٠) دۆلار رەسمی نوێكردنەوەی چوونە ناو سەندیكا بۆ پزیشكی كورد لەدەرەوەی عێراق.

٧- (٥٠٠٠) دینار ئابونەی كردنەوەی نەخۆشخانەی ئەهلی و (١٥٠٠) دیناریش پارەی نوێكردنەوەی ساڵانەی.

٨- (٣٠٠٠) دینار ئابونەی مۆڵەتی كردنەوەی عیادەی نەشتەرگەری و (١٠٠٠) دینار پارەی نوێكردنەوەی ساڵانەی.

٩- (١٠٠) دینار ئابونەی مۆڵەتی ساڵانەی عیادەی تایبەتی موماریسەكان و (٥٠) دینار بۆ نوێكردنەوەی.

١٠- (٣٠٠) دینار ئابوونەی تۆماركردنی نازناوی پسپۆری.

١١- (٢٥) دینار ئابونەی مۆڵەتی ساڵانەی عیادەی میللی و (٢٥) دینار بۆ نوێكردنەوەی.

دینار بۆ نوێکردنەوەی.

١٢- (١٠) دینار ئابوونەی تەسدیقکردنی ئەو راپۆرتە پزیشکییانەی لە عیادە تایبەتمەندەکانەوە دەردەچن و (١٠) دیناریش هی ئەوانەی کە لەنەخۆشخانە ئەهلییەکانەوە دەردەچن.

دووەم- پارەو بەڵگەنامەی دارایی لەیەکێک لە بانکە حکومەتیەکان بەناوی سەندیکا دادەنرێ.

بەشی چوارەم
سزا وحوکمە بەرزەفتییەکان

ماددەی بیست وشەشەم:

ئەم کارانەی خوارەوە بەئیشی قەدەغەکراو دادەنرێ:

١- سەرپێچی کردنی یاسا و پەیرەو ورێنماییەکان و فەرمان و بنچینەکانی رەوشتی پیشەیی بەتایبەتی راکێشانی نەخۆش بەهۆی پروپاگەندە کردن (تەرغیب) وبەکارهێنانی میانگیر.

٢- زیان گەیاندن بەشۆرەتی پیشەیی و ئەوانەی ئەو پیشەیە دەکەن وکەم کردنەوە لەپایەی زانستی و ئەدەبییان.

٣- کارێکی وا بکرێ کە پزیشکەکە بەپێچەوانەی راستی خاوەن پسپۆرییە.

٤- بەکارهێنانی خاوەن پیشە تەندروستییە مۆڵەتنەدراوەکان.

ماددەی بیست وحەوتەم:

هەر پزیشکێکی زیان بە ئەرکی پیشەیی بگەیەنێ یان کارێکی قەدەغەکراو بکات یاخود کارێکی وا بکات لە پایەی پیشەکەی کەم بکاتەوە یان بڕیارەکانی سەندیکا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ نەکات، خۆی تووشی ئەو سزایە دەکات کە لەیاساکەدا هاتووە بەبێ ئەوەی ئەم کارە پەیوەندیی هەبێ بەو کارانەی کە بەپێی یاسای دیکە لە دژی دا دەکرێ.

دینار بۆ نوێکردنەوەی.

١٢- (١٠) دینار ئابوونەی تەسدیقکردنی ئەو راپۆرتە پزیشکییانەی لە عیادە تایبەتمەندەکانەوە دەردەچن و (١٠) دیناریش هی ئەوانەی کە لەنەخۆشخانە ئەهلییەکانەوە دەردەچن.

دووەم- پارەو بەڵگەنامەی دارایی لەیەکێک لە بانکە حکومەتیەکان بەناوی سەندیکا دادەنرێ.

بەشی چوارەم
سزا وحوکمە بەرزەفتییەکان

ماددەی بیست وشەشەم:

ئەم کارانەی خوارەوە بەئیشی قەدەغەکراو دادەنرێ:

١- سەرپێچی کردنی یاسا و پەیرەو ورێنماییەکان و فەرمان و بنچینەکانی رەوشتی پیشەیی بەتایبەتی راکێشانی نەخۆش بەهۆی پروپاگەندە کردن (تەرغیب) وبەکارهێنانی میانگیر.

٢- زیان گەیاندن بەشۆرەتی پیشەیی و ئەوانەی ئەو پیشەیە دەکەن وکەم کردنەوە لەپایەی زانستی و ئەدەبییان.

٣- کارێکی وا بکرێ کە پزیشکەکە بەپێچەوانەی راستی خاوەن پسپۆرییە.

٤- بەکارهێنانی خاوەن پیشە تەندروستییە مۆڵەتنەدراوەکان.

ماددەی بیست وحەوتەم:

هەر پزیشکێکی زیان بە ئەرکی پیشەیی بگەیەنێ یان کارێکی قەدەغە کراو بکات یاخود کارێکی وا بکات لە پایەی پیشەکەی کەم بکاتەوە یان بڕیارەکانی سەندیکا بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ نەکات، خۆی تووشی ئەو سزایە دەکات کە لەیاساکەدا هاتووە بەبێ ئەوەی ئەم کارە پەیوەندیی هەبێ بەو کارانەی کە بەپێی یاسای دیکە لە دژی دا دەکرێ.

ماددەی بیست و هەشتەم:

لیژنەی بەرزەفتی لەبارەگای سەندیکا، لە (٣)سێ ئەندام و دوو ئەندامی یەدەگ بەپێی بڕیاری ئەنجومەن پێک دێت و ئەندامێک لە ئەندامەکانی ئەنجومەنی سەندیکا سرۆکایەتی دەکا.

ماددەی بیست ونۆیەم:

لیژنەی بەرزەفتی بۆی هەیە ئەم سزایانەی خوارەوە بدات:

١- ئاگادار کردنەوە: ئەوەش بە ئاراستەکردنی نووسراوێک بۆ سەرپێچیکەر دەنێردرێ و ئاگادر دەکرێتەوە کە لەهەڵس وکەوتی دڵخۆش نین.

٢- ئینزار: ئەوەش بە نووسراوێک بۆی دەنێردرێ وتێیدا ناڕەزایی لەهەڵس وکەوتی سەرپێچیکەر دەردەبڕێ وداوای لێ دەکرێ ئەو کارە دووبارە نەکاتەوە، دەنا بەپێچەوانەوە سزای توند تری بەسەردا دەسەپێندرێ.

٣- غەرامەیەکی لە (٢٥٠) دینار کەمتر نەبێ و لەهەزار دینار ڕەت نەکات لەسەر پێچیکەر وەردەگیرێ و،کە نەیدا دەستدانە کاری تایبەتی پیشەیی لێ قەدەغە دەکرێ بۆ ماوەیەک لە شەش مانگ پتر نەبێ و ئەگەر لەماوەی یەک ساڵ لەمێژووی سەرپێچیکردنی یەکەمی ئەو سەرپێچییەی کردەوە، ئەوا سزاکەی غەرامەیەک دەبێ کە لە (٥٠٠) دینار کەمتر نەبێ و لە (٢٠٠٠) دینار پتر نەبێ وکاتێک کە نەیدا ئەوا ڕێگەی کارکردنە تایبەتییەکەی بۆ ماوەیەک لێ قەدەغە دەکرێت کە لەساڵێک پتر نەبێ.

٤- ڕێگە گرتن لەکارکردنی تایبەتی پیشەکەی بۆ ماوەیەک لەساڵێک پتر نەبێ.

٥- غەرامەکردن و ڕێگە گرتن لە دەستدانەکار لەسنوورەکانی دوو بڕگەکەی (٤.٣)ی ئەم ماددەیەدا دەبن.

ماددەی سییەم:

ئەگەر لیژنەی بەرزەفتکردن بینی ئەو کارەی دراوەتە پاڵ پزیشک تاوانێک پێکەوە دەنێ، پێویستە مەسەلەکە بنێرێ بۆ دادگای تایبەت لەگەڵ

ئەوراقی مەسەلەکە و ئەگەر پاک وبێ تاوان دەرچوو، ئەمە ڕێگە لەوەرگرتنی کاری بەرزەفتی دەرحەقی ناگرێ بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

ماددەی سی ویەکەم:

١- پزیشک لەماوەی گرتن و بەند کردن وحیجز کردنی دەستدانە پیشەکەی لێ قەدەغە دەکرێ.

٢- پزیشک ئەگەر حوکم بدرێ لەسەر تاوانێکی ئابڕووبەری پەیوەندیدار بەپیشەکەی، دەستدانە پیشەکەی لێ قەدەغە دەکرێت.

٣- ئەگەر دووبارە حوکمی پزیشک درا لە ئەنجامی تاوانبار کردنی لەسەر کرداری وا کە پەیوەندیی بەپیشەوە هەبێ نابێ دووبارە ناوی لەسەندیکا تۆمار بکرێتەوە مەگەر دوای ڕەزامەندییەکی نوێ نەبێ لە ئەنجومەنی سەندیکا، بەپێی پەیڕەو و ئەو ڕێنماییانەی لێیەوە دەرچوون.

ماددەی سی ودووەم:

١- بڕیاری قەدەغەکردنی دەستدانە پیشە بەخاوەن پەیوەندییەکان ڕادەگەیەنرێ کە لیژنەی بەرزەفتکاری دیاری دەکات و بەهەموو لقەکانی سەندیکای ڕادەگەیەنێ.

٢- ناشێ پزیشکێکی تر لەعیادەی پزیشکێکی قەدەغە کراو لەدەستدانە پیشە کار بکات.

٣- ئەو غەرامانەی کە لەلایەن لیژنەی بەرزەفتیەوە حوکمی پێ دەردەچێ دەبێتە داهاتێ بۆ سەندیکا.

ماددەی سی وسێیەم:

١- ئەگەر شکاتێک پێشکەش بە ئەنجومەنی سەندیکا کرا، ئەوا دەینێرێ بۆ لقی پەیوەندیدار بۆ ئەوەی ڕای خۆی ورێنمایی خۆی دەربڕێ، بەڵام ئەگەر لەلایەن هەر کامێکیانەوە ئیسپات نەبوو، ئەو کاتە دەنێردرێ بۆ لیژنەی بەرزەفتکردن.

٢- سەرۆکی لیژنە، مێژووی دانیشتن دیاری دەکات و بە پزیشکەکەی

رادەگەیەنێ.

٣- دانیشتنەکانی لیژنەی بەرزەفت کردن نهێنی دەبێت.

ماددەی سی وچوارەم:

نەقیب و لایەنەکانی کێشەکە بۆیان هەیە لەبەردەم دادگای پێداچوونەوەی هەرێمدا تانووت لەبڕیارەکانی لیژنەی بەرزەفت کردن لەماوەی (٣٠) ڕۆژدا کە لە ڕۆژی تەبلیغەوە دەست پێ دەکا، بەدەن بڕیاری دادگاش بنبڕە.

ماددەی سی وپێنجەم:

نەقیب وجێگری نەقیب ئەگەر لە شوێنی نەقیب کاری بینی لەسەرپێچی کردنی هەر بەرزەفتییەک کە لە حوکمەکانی ئەم یاسایەوە پەیدا بووبێ، ئیجرائاتی یاساییان دەرهەق دەکرێ لەبەردەم لیژنەی بەرزەفتیدا، هەواڵە کردنیشیان بۆ لیژنەی بەرزەفتی لەلایەن دەستەی گشتییەوە دەکرێ.

حوکمە گشتییەکان

ماددەی سی وشەشەم:

١- نابێ موڵک ومالی سەندیکا دەستی بەسەردا بگیرێت یا بفرۆشرێ، تەنیا مەگەر قەرزەکە لەجیاتی نرخی موڵک ومالەکە بێت.

٢- بە ئامادە بوونی نەقیب یا جێگرەکەی یاخود سەرۆکی لق یان ئەوەی نوێنەرایەتیان دەکات نەبێ، نابێ بارەگای سەندیکا یاخود بارەگای لقەکانی بپشکندرێن.

٣- هەر دەست درێژییەک بکرێتە سەر ئەندام لەکاتی ئەنجامدانی ئەرکەکەی یاخود بەهۆی دەستدانە پیشەکەی دەست درێژی کەر لەسەر ئەو کارەی سزای ئەو کەسەی بەسەردا دەسەپێنرێ کە دەستدرێژیی کردبێتە سەر فرمانبەرێ لەکاتی فرمانەکەیدا.

٤- پێویستە دەستەلاتی لێکۆڵینەوە بەر لەهەر لێکۆڵینەوەیەکی لەگەڵ ئەندام دا لەسەر تاوانی نەبینراو، ئاگاداری سەندیکا بکاتەوە، پێویستە

سەندیکاش لەکاتی لێکۆڵینەوەدا نوێنەری خۆی بنێرێ.
٥- ئەندام لەژووری بەکرێی پلە یەکی دەزگا تەندروستییەکان و حکومەتییەکان و پەیمانگا هونەرییەکان چارەسەر دەکرێ و لەکرێدان دەبووردرێ بەڵام حەقی ماندوو بوونی پزیشک و نەشتەرگەرەکان لەلیستی حیساب لەکاتی نووستنی ئەندام لە نەخۆشخانەی ئەهلی و چوونە عیادەی تایبەتی، دا دەشکێنرێ.

ماددەی سی وحەوتەم:

١- هەر کەسێکی دەستی دایە پیشەی پزیشکی بەبێ ئەوەی پێشتر خۆی ناونووس کردبێ یان مۆڵەتی بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە وەرگرتبێ، بەغەرامەیەک سزا دەدرێ لە (٢٠٠٠) دینار کەمتر نەبێ و لە (٣٠٠٠) دینار پتر نەبێ.
٢- هەر کەسێ، سیفەتێ یا نازناوێ، یان نیشانەیەکی ساختەی لە خۆ نابێ کە گوایا مۆڵەت دراوە پیشەی پزیشکی بکات، ئەوە بەپێی یاسا کارپێکراوەکان سزا دەدرێ.

ماددەی سی وهەشتەم:

دەشێ پزیشکێکی مۆڵەتدراو پزیشکێکی دیکە دابنێت لەعیادەکەی کاربکات بەمەرجێک ئەوەی جێی دەگرێتەوە هەمان پلەی زانستی وپسپۆڕی هەبێ و ئەو ماوەیەش لەسێ مانگ پتر نەبێت.

ماددەی سی ونۆیەم:

ئەنجومەنی ڕەفتەنی (کاتی)ی سەندیکای پزیشکانی هەرێمی کوردستانی عێراق کە بەپێی بڕیاری ژمارە (٣٠)ی ڕۆژی ٢١/١٠/١٩٩٧ دامەزراوە، لەبەڕێوەبردنی کاروباری سەندیکادا بەردەوام دەبێ بەمەرجێ هەڵبژاردن لە ماوەیەکدا لەشەش مانگ پتر نەبێ کە لەرۆژی دەرچوونی ئەم یاسایەوە دەست پێ دەکا، ئەنجام بدرێ.

ماددەی چلەم:

هەر دەقێ پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە بێت، کاری پێ ناکرێ.

ماددەی چل ویەکەم:

پێویستە وەزیرە پێوەندارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە بخەنە کار.

ماددەی چل و دووەم:

ئەم یاسایە لەرۆژی بڵاوکردنەوەی لە وەقائیعی کوردستاندا، دەخرێتە کار.

د.رۆژ نوری شاوەیس

سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق